

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2020. gada 3. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju tiesību aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK – 1. panta 2. punkts – Piemērošanas joma – Valsts tiesību norma, kurā ir paredzēta ar procentiem nesaistītu kredīta izmaksu maksimālā summa – 3. panta 1. punkts – Līguma noteikums, ar kuru uz patērētāju pārliktas aizdevēja saimnieciskās darbības izmaksas – Ievērojama nelīdzsvarotība pušu tiesībās un pienākumos – 4. panta 2. punkts – Pienākums izteikt līguma noteikumus vienkāršā, skaidri saprotamā valodā – Līguma noteikumi, kuros nav konkrēti norādīti pakalpojumi, par kuriem tajos ir paredzēta atlīdzība – Direktīva 2008/48/EK – 3. panta g) punkts – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir noteikta tādas maksimālās kredīta izmaksu summas, neskaitot procentus, aprēķina metode, kas var tikt uzlikta patērētājam

Apvienotajās lietās C-84/19, C-222/19 un C-252/19

par trim lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kurus iesniegušas, pirmkārt, *Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie* (Ščecinas Labā krasta un Rietumu rajona tiesa Ščecinā, Polija) (C-84/19) ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 28. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2019. gada 31. janvārī, un, otrkārt, *Sąd Rejonowy w Opatowie* (Opatovas rajona tiesa, 1. civillietu palāta, Polija) – ar lēmumiem, kas pieņemti 2019. gada 4. februārī (C-222/19) un 2019. gada 31. janvārī (C-252/19) un kas Tiesā attiecīgi saņemti 2019. gada 8. martā un 2019. gada 20. martā, tiesvedībās

Profi Credit Polska SA

pret

QJ (C-84/19)

un

BW

pret

DR (C-222/19),

un

QL

pret

CG (C-252/19),

* Tiesvedības valoda – poļu.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši M. Safjans [*M. Safjan*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un N. Jēskinens [*N. Jääskinen*],

ģenerāladvokāts: Dž. Hogans [*G. Hogan*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *BW* vārdā – *K. Tomczyk, radca prawny*,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *S. Šindelková*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *K. Herbout-Borczak*, *G. Goddin* un *A. Szmytkowska*, kā arī *N. Ruiz García*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2020. gada 2. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīvu 2011/83/ES (OV 2011, L 304, 64. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 93/13”), 1. panta 2. punktu, 3. panta 1. punktu un 4. panta 2. punktu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp., un labojumi – OV 2009, L 207, 14. lpp.; OV 2010, L 199, 40. lpp.; OV 2011, L 234, 46. lpp.; OV 2015, L 36, 15. lpp.), noteikumus.
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti saistībā ar trim tiesvedībām starp *Profi Credit Polska*, *BW* un *QL*, trim kredītiestādēm, un attiecīgi *QJ*, *DR* un *CG*, trim patērētājiem, par to summu atgūšanu no pēdējiem minētajiem, ko pieprasījušas šīs kredītiestādes atbilstoši patēriņa kredīta līgumiem.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 93/13

- 3 Direktīvas 93/13 divpadsmitajā, trīspadsmitajā, sešpadsmitajā un divdesmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā tomēr valstu tiesību akti, kādi tie ir pašlaik, ļauj paredzēt tikai daļēju saskaņošanu; tā kā jo īpaši šī direktīva aptver tikai tos līguma noteikumus, par kuriem nav atsevišķas vienošanās; tā kā dalībvalstīm būtu jādod iespēja, pienācīgi ņemot vērā Līgumu, piešķirt patērētājiem augstāku aizsardzības līmeni ar valsts noteikumiem, kas ir stingrāki nekā šī direktīva;

tā kā tiek uzskatīts, ka dalībvalstu likumi vai noteikumi, kas tieši vai netieši nosaka patērētāju līgumu noteikumus, nesatur negodīgus noteikumus; tā kā tādēļ neliekas vajadzīgi attiecināt uz šo direktīvu noteikumus, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai Kopiena; tā kā šajā sakarībā vārdi “obligātas tiesību normas” 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas saskaņā ar tiesību aktiem attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība;

[..]

[..] tā kā pārdevēju vai piegādātāju var uzskatīt par godprātīgu, ja tas izturas godīgi un līdzvērtīgi pret otru līguma pusi, kuras likumīgās intereses tam jāņem vērā;

[..]

tā kā līgum[i] būtu jā sastāda vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, patērētājam būtu jādod iespēja faktiski izskatīt visus noteikumus un, ja rodas šaubas, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam;”.

- 4 Šīs direktīvas 1. pantā ir paredzēts:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas [..].”

- 5 Saskaņā ar minētās direktīvas 3. panta 1. punktu:

“Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.”

- 6 Šīs pašas direktīvas 4. pantā ir noteikts:

“1. Neskarot 7. pantu, līguma noteikuma negodīgumu novērtē, ņemot vērā preču vai pakalpojumu raksturu, attiecībā uz ko līgums noslēgts, un atsaucoties uz visiem apstākļiem līguma slēgšanas brīdī, kas ar to bijuši saistīti, kā arī visiem pārējiem līguma noteikumiem vai citu līgumu, no kā tas ir atkarīgs.

2. Noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta definīciju, ne arī [uz] cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.”

7 Direktīvas 93/13 5. pantā ir paredzēts:

“Līgumos, kuros visi vai atsevišķi patērētājam piedāvāti noteikumi ir rakstveidā, šiem noteikumiem vienmēr jābūt sastādītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Ja rodas šaubas par kāda noteikuma nozīmi, priekšroka dodama interpretācijai, kas ir vislabvēlīgākā patērētājam. Šos noteikumus par interpretāciju nepiemēro 7. panta 2. punktā noteikto procedūru kontekstā.”

8 Saskaņā ar šīs direktīvas 6. panta 1. punktu:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgiem noteikumiem.”

9 Minētās direktīvas 7. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

10 Šīs pašas direktīvas 8. pantā ir paredzēts:

“Dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos Līgumam atbilstīgus noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni.”

11 Direktīvas 93/13 8.a panta 1. punktā ir noteikts:

“Ja dalībvalsts pieņem noteikumus saskaņā ar 8. pantu, tā informē Komisiju par to, kā arī par visiem turpmākiem grozījumiem [..].”

Direktīva 2008/48

12 Direktīvas 2008/48 7., 9. un 20. apsvērumi ir formulēti šādi:

“(7) Lai sekmētu pareizi funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi, ir jāparedz saskaņota Kopienas sistēma vairākās būtiskās jomās. Ņemot vērā, ka patēriņa kredītu tirgus nemitīgi attīstās un Eiropas pilsoņu mobilitāte pieaug, progresīviem Kopienas tiesību aktiem, kas spēj pielāgoties nākotnes kredītu veidiem un kas sniedz dalībvalstīm atbilstīgu izvēles iespēju, tos īstenojot, būtu jāpalīdz izveidot mūsdienīgu tiesību aktu kopumu patēriņa kredītu jomā.

[..]

(9) Vajadzīga pilnīga saskaņošana, lai visiem patērētājiem Kopienā nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. [..]

[..]

(20) Kredīta kopējās izmaksas patērētājam būtu jāietver visas izmaksas, tostarp procenti, komisijas nauda, nodokļi, kredītu starpnieku izmaksas un citi maksājumi, kas patērētājam jāveic saistībā ar kredītīgumu, izņemot notāru izmaksas. Kreditora faktiskās zināšanas par izmaksām būtu jānovērtē objektīvi, ņemot vērā profesionālās rūpības prasības.”

13 Saskaņā ar šīs direktīvas 3. pantu:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

a) “patērētājs” ir fiziska persona, kura darījumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar šīs personas amatu, nodarbošanos vai profesiju;

[..]

g) “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” ir visas izmaksas, tostarp procenti, komisijas nauda, nodokļi un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītīgumu un kas ir kreditoram zināmi, izņemot notāra izmaksas; iekļauj arī izmaksas, kas saistītas ar papildu pakalpojumiem saistībā ar kredītīgumu, jo īpaši apdrošināšanas prēmijas, ja turklāt pakalpojumu līguma noslēgšana ir obligāts priekšnoteikums, vai nu lai vispār saņemtu kredītu, vai lai to saņemtu ar izsludinātajiem noteikumiem un nosacījumiem;

h) “kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam” ir kopējā kredīta kopsomma un kredīta kopējās izmaksas patērētājam;

[..].”

14 Minētās direktīvas 8. panta “Pienākums novērtēt patērētāja kredībspēju” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka pirms kredītīguma noslēgšanas kreditors novērtē patērētāja kredībspēju, pamatojoties uz pietiekamu informāciju, kas attiecīgā gadījumā iegūta no patērētāja, un, ja nepieciešams, uz ziņām, kas iegūtas no attiecīgās datubāzes. Dalībvalstis, kurās tiesību akti paredz, ka kreditori novērtē patērētāju kredībspēju, pamatojoties uz ziņām, kas iegūtas no attiecīgās datubāzes, var saglabāt šo prasību.”

15 Tās pašas direktīvas 10. pantā “Kredītīgumos iekļaujamā informācija” ir paredzēts:

“1. Kredītīgumus sagatavo papīra formā vai izmantojot citu pastāvīgu informācijas nesēju.

Visas līgumslēdzējas puses saņem kredītīguma eksemplāru. Šis pants neskar nekādus valsts noteikumus attiecībā uz kredītīgumu noslēgšanas spēkā esamību, kas atbilst Kopienas tiesību aktiem.

2. Kredītīgumā skaidri un lakoniski norāda:

[..]

d) kredīta kopsommu un kredīta izņemšanas noteikumus;

[..]

g) gada procentu likmi un kopējo patērētāja maksājamo summu, kas aprēķināta kredītīguma noslēgšanas brīdī; min visus pieņēmumus, kas izmantoti minētās likmes aprēķinam;

[..]

u) attiecīgā gadījumā – citus līguma noteikumus un nosacījumus;

[..].”

16 Direktīvas 2008/48 21. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka:

[..]

b) maksu, kas patērētājam jāmaksā kredīta starpniekam par viņa sniegtajiem pakalpojumiem, ja tāda ir maksājama, paziņo patērētājam un patērētājs un kredīta starpnieks par to vienojas pirms kredītīguma noslēgšanas papīra dokumenta veidā vai izmantojot citādu noturīgu informācijas nesēju;

[..].”

17 Saskaņā ar šīs direktīvas 22. pantu “Saskaņošana un šīs direktīvas obligāta piemērošana”:

“1. Ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem.

[..]

3. Turklāt dalībvalstis nodrošina, ka noteikumus, ko tās pieņem, īstenojot šo direktīvu, nevar apiet, izmantojot veidu, kā līgumi formulēti, jo īpaši kredītu izņemšanu vai kredītīgumus, uz ko attiecas šīs direktīvas darbības joma, integrējot kredītīgumos, kuru būtība vai mērķis ļautu izvairīties no tās piemērošanas.

[..]”

Polijas tiesības

Civilkodekss

18 Atbilstoši *kodeks cywilny* (Civilkodekss), redakcijā, kas bija spēkā pamatlietā aplūkoto faktu laikā (turpmāk tekstā “Civilkodekss”), 385.¹ panta 1. punktam:

“Patērētāju līguma noteikumi, kuri nav atsevišķi apspriesti, patērētājam nav saistoši, ja tie nosaka tā tiesības un pienākumus pretēji labiem tikumiem, rupji neievērojot tā intereses (negodīgi noteikumi). Tas neattiecas uz noteikumiem, kuros ir noteikti pušu pamatpienākumi, tostarp cena vai atlīdzība, ja tie ir formulēti nepārprotami.”

19 Šā kodeksa 720. panta 1. punktā ir noteikts:

“Atbilstoši aizdevuma līgumam aizdevējs apņemas nodot aizņēmējam īpašumtiesības uz noteiktu naudas summu vai to lietu daudzumu, ko nosaka tikai pēc to veida, un aizņēmējs apņemas atmaksāt to pašu naudas summu vai atdot tāda paša veida un skaita lietas.”

Likums par patēriņa kredītu

20 Ar 2011. gada 12. maija *ustawa o kredycie konsumenckim* (Likums par patēriņa kredītu) (*Dz. U.* Nr. 126, 715. poz.), redakcijā, kas bija spēkā pamatlietu faktu norises laikā (turpmāk tekstā – “Likums par patēriņa kredītu”), Polijas tiesību sistēmā ir transponēta Direktīva 2008/48.

21 Šī likuma 5. panta 1. punktā ir definēti šādi jēdzieni:

“[..]

6) kopējās kredīta izmaksas – visas izmaksas, kuras ir jāmaksā patērētājam saskaņā ar kredītligumu, jo īpaši:

- a) procenti, maksājumi, komisijas maksas, nodokļi un uzcenojums, ja tie ir zināmi kreditoram; kā arī
- b) papildu pakalpojumu, jo īpaši apdrošināšanas, izmaksas, ja to apmaksā ir nepieciešama, lai saņemtu kredītu vai saņemtu to ar piedāvātajiem noteikumiem, izņemot notāra nodevas, kuras ir jāapmaksā patērētājam;

6-a) ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas – visas izmaksas, kas jāsedz patērētājam saskaņā ar patēriņa kredītligumu, izņemot procentus;

7) kredīta kopsumma – visu naudas līdzekļu maksimālā naudas summa, neskaitot kredīta izmaksas, kuru kreditors patērētājam dara pieejamu saskaņā ar kredītligumu, vai ligumiem, attiecībā uz kuriem nav paredzēts noteikums par šo maksimālo summu, – kopējā naudas summa, neskaitot kredīta izmaksas, kuru kreditors patērētājam dara pieejamu saskaņā ar kredītligumu;

8) kopējā summa, kas jāmaksā patērētājam, – kredīta kopējo izmaksu summa un kredīta kopsumma.

[..]”

22 Minētā likuma 36.a pantā ir noteikts:

“1. Ar procentiem nesaistīto kredīta izmaksu maksimālo apmēru aprēķina pēc formulas:

$$MPKK \leq (K \times 25 \%) + (K \times N/R \times 30 \%)$$

kur atsevišķie simboli nozīmē:

MPKK – ar procentiem nesaistīto kredīta izmaksu maksimālā summa,

K – kredīta kopsumma,

n – kredīta atmaksas termiņš dienās,

R – dienu skaits gadā.

2. Ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas visā aizdevuma periodā nedrīkst pārsniegt kredīta kopsummu.

3. No patēriņa kredītliguma izrietošās ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz maksimālo ar procentiem nesaistīto kredīta izmaksu summu, ko aprēķina 1. punktā norādītajā kārtībā, vai kredīta kopsummu.”

Pamatlietas, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

Lieta C-84/19

- 23 2016. gada 19. septembrī *Profi Credit Polska* ar starpnieka piesaisti piešķīra QJ patēriņa kredītu. Šis līgums attiecās uz summu 9000 Polijas zlotu (PLN) (aptuveni 2090 EUR) apmērā, kas bija atmaksājama 36 ikmēneša maksājumos. Minētajā līgumā bija paredzēta gada likme 9,83 %, kā arī sagatavošanas maksa 129 PLN (aptuveni 30 EUR), komisijas maksa 7771 PLN (aptuveni 1804 EUR) un maksa 1100 PLN (aptuveni 255 EUR) apmērā par finanšu produktu ar nosaukumu “Tava pakete – Papildu pakete” [(*Twój Pakiet – Pakiet Extra*)].
- 24 Iesniedzējtiesā *Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie* (Ščecinas Labā krasta un Rietumu rajona tiesa Ščecinā, Polija) *Profi Credit Polska* lūdza izdot maksājuma rikojumu, pamatojoties uz QJ izsniegto vienkāršo vekseli. Minētā tiesa pasludināja aizmugurisku spriedumu, pret kuru QJ iesniedza iebildumus, apgalvojot, ka aizdevuma līguma noteikumi ir negodīgi.
- 25 Iesniedzējtiesa konstatēja, ka minētajā līgumā nav definēti jēdzieni “sagatavošanas maksa” vai “komisijas maksa”, ne arī precizēts, uz kuriem konkrēti pakalpojumiem tās attiecas. Savukārt produkts ar nosaukumu “Tava pakete – Papildu pakete” patērētājam ļaujot vienreiz pārceļt divus mēneša maksājumus vai samazināt četru mēneša maksājumu apmēru, un attiecīgi – pārceļšanas gadījumā – tiek pagarināts līguma termiņš, bet mēneša maksājuma apmēra samazināšanas gadījumā patērētājam ir pienākums pārējo nomaksāt vēlāk.
- 26 Tikai tiesvedības laikā iesniedzējtiesā *Profi Credit Polska* esot precizējusi, ka “komisijas maksa” ir atlīdzība par aizdevuma piešķiršanu un “sagatavošanas maksa” atbilstot izdevumiem, ko komersants sedz saistībā ar līguma noslēgšanu. Procenti savukārt esot atlīdzība par to, ka aizņēmējs lieto aizdotos līdzekļus.
- 27 Atbilstoši minētās tiesas norādītajam līgumā, ko parakstījis QJ, paredzētās ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas tika noteiktas maksimālajā apmērā, kas paredzēts Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā. Vispirms – minētajai tiesai ir šaubas par to, vai no Direktīvas 93/13 piemērošanas jomas saskaņā ar tās 1. panta 2. punktu nav izslēgta līguma noteikumu par šo dažādo summu samaksu saistībā ar kredīta izmaksām iespējamā negodīgā rakstura pārbaude.
- 28 Tad, ja šādi līguma noteikumi ietilptu Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā, iesniedzējtiesai rodas jautājums, vai to negodīguma novērtējums ir iespējams, ņemot vērā šīs direktīvas 4. panta 2. punkta formulējumu. Konkrētāk, minētās tiesas ieskatā, uz jautājumu par maksu apmēru varētu attiekties izņēmums par “līguma galveno priekšmetu” vai “par cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas” minētās tiesību normas izpratnē.
- 29 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka pastāv būtiskas atšķirības starp Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta formulējumu un Civilkodeksa 385.¹ panta 1. punkta, ar kuru valsts tiesībās transponēta pirmā minētā tiesību norma, formulējumu. Proti, no šī Civilkodeksa panta izrietot, ka valsts tiesas veiktais negodīguma novērtējums ir izslēgts tikai attiecībā uz cenas un atlīdzības par pušu galveno pakalpojumu atbilstīgumu.
- 30 Visbeidzot, runājot par pārskatāmības prasību atbilstoši Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktam, iesniedzējtiesai ir šaubas par iespēju kvalificēt par sagatavotu vienkāršā, skaidri saprotamā valodā līgumu, kurā ir noteikti procenti, maksājumi un komisijas nauda, neizskaidrojot atšķirības starp šiem elementiem un pakalpojumiem, kuriem šie maksājumi atbilst. Turklāt veids, kādā ir formulēti noteikumi, varētu radīt iespaidu, ka daži atskaitījumi izriet no tiesību aktos paredzēta pienākuma. Bez tam jēdziena “komisijas maksa” izmantošana ļaujot noprast, ka runa ir par atlīdzību starpniekam, kura attiecības ar aizdevēju nav precizētas.

31 Šādos apstākļos *Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie* (Ščecinas Labā krasta un Rietumu rajona tiesa Ščecinā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [Direktīvas 93/13] 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir izslēgta direktīvas noteikumu piemērošana ar procentiem nesaistīto kredīta izmaksu atsevišķu noteikumu godīguma novērtēšanai situācijā, kad dalībvalsts obligātā tiesību normā ir noteikts šādu izmaksu maksimālais apmērs, nosakot, ka ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas, kas izriet no patēriņa kredīta līguma, nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz likumā noteiktās maksimālās ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas, ko aprēķina likumā noteiktajā kārtībā, vai kredīta kopsummā?”
- 2) Vai Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas, kuras papildus aizdevuma pamatsummas un procentu maksājumiem ir jāuzņemas un jāsamaksā aizņēmējam saistībā ar pašu līguma noslēgšanu un aizdevuma izsniegšanu (proti, maksas, komisijas nauda vai citi maksājumi) kā šā līguma noteikums, ja tas ir izteikts vienkāršā, skaidri saprotamā valodā, nav jānovērtē attiecībā uz to godīgumu saskaņā ar šo direktīvas normu?”
- 3) Vai Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikumi, kuros ir noteiktas dažāda veida ar aizdevuma izsniegšanu saistītas izmaksas, nav izteikti “vienkāršā, skaidri saprotamā valodā”, ja tajos nav izskaidrots, par kādiem konkrētiem pakalpojumiem tie tiek iekasēti, un ja tie neļauj patērētājam izvērtēt atšķirību starp tiem?”

Lieta C-222/19

- 32 2018. gada 8. martā BW un DR noslēdza patēriņa kredīta līgumu uz diviem gadiem par kopējo summu 9225 PLN (aptuveni 2148 EUR), kas atmaksājama 24 ikmēneša maksājumos. Šis līgums tika nodrošināts ar vienkāršo vekseli, ko DR parakstīja neaizpildītu.
- 33 Šo summu veidoja pamatsumma 4500 PLN (aptuveni 1048 EUR), līgumiskie atlīdzības procenti 900 PLN (aptuveni 210 EUR) apmērā, aizdevuma piešķiršanas maksa 1125 PLN (aptuveni 262 EUR) apmērā un aizdevuma pārvaldības maksa par visu minētā līguma termiņu 2700 PLN (aptuveni 628 EUR) apmērā. Līgumiskie atlīdzības procenti tika aprēķināti atbilstoši mainīgai likmei, kas līguma slēgšanas brīdī bija 10 % gadā. Noteiktā gada procentu likme bija 119,42 %.
- 34 Maksimālās kredīta izmaksas bez procentiem, ko veido aizdevuma piešķiršanas izmaksas un pārvaldības izmaksas, kuras aprēķinātas atbilstoši Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā paredzētajai formulai, bija 3825 PLN (aptuveni 867 EUR). Iesniedzējtiesa precizē, ka par šo summu nebija atsevišķas apspriešanās un ka līgums ticis sagatavots pēc standartlīguma parauga.
- 35 DR saņēma aizdevuma summu un veica maksājumus 1913,10 PLN (aptuveni 445 EUR) apmērā, un tas tika ņemts vērā, atskaitot summas, kas saistītas ar aizdevuma atmaksu, gan par pamatsummu, gan līgumiskajiem nokavējuma procentiem. Tā kā DR maksājumus neveica, BW izbeidza līgumu un iesniedza iesniedzējtiesā *Sąd Rejonowy w Opatowie* (Opatovas rajona tiesa, 1. civillietu palāta, Polija) pieteikumu izdot maksājuma rīkojumu, pamatojoties uz neaizpildītu vienkāršo vekseli, ko iepriekš bija parakstījis DR.
- 36 Tiesvedībā minētajā tiesā BW precizēja, ka komisijas maksu par aizdevuma piešķiršanu sastāvā tostarp ir bijusi atlīdzība finanšu starpniekam, kas veido 12 % no kredīta kopējās summas, piekļuves sistēmai izmaksas, lai pārbaudītu aizņēmēja kredītspēju, to darbinieku atalgojuma izmaksas, kuri ir atbildīgi par aizdevumu piešķiršanu, dokumentu pārbaudes izmaksas, tostarp zvanu izmaksas, lai pārbaudītu deklarētos ienākumus. Šī summa veidoja kopā 25 % no kredīta kopsummā Likuma par patēriņa kredītu 5. panta 7. punkta izpratnē.

- 37 Runājot par aizdevuma pārvaldības izmaksām, kas veidoja 30 % no kredīta summas katrā pārvaldības gadā, tajās ietilpa par ikmēneša maksājumu iekasēšanu atbildīgo darbinieku atalgojuma izmaksas, biroju uzturēšana, sakaru līniju uzturēšana, grāmatvedība, individuālo kontu pārvaldība, informātikas sistēmas parāda pārvaldībai uzturēšana, tostarp atgādinājumu par maksājumiem SMS sūtīšana, biroja aprikojums un piekļuve datubāzēm.
- 38 Šajā gadījumā, runājot par izmaksām, kas saistītas ar DR patēriņa kredīta līguma noslēgšanu un pārvaldību, BW atteicās norādīt konkrētas summas tādēļ, ka, lai to izdarītu, būtu jāiesaista lieli līdzekļi, kas pārsniegtu apgalvotā parāda summu, un turklāt tādējādi varētu tikt pārkāpts banku noslēpums un personas datu aizsardzības noteikumi.
- 39 Iesniedzējtiesa precizē, ka atbilstoši aprēķina metodei Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā “ar procentiem nesaistītās kopējās kredīta izmaksas” var veidot summu no 25 līdz 100 % no kredīta kopsummas atkarībā no atmaksas termiņa: viena gada laikā – 55 %, laikā līdz diviem gadiem – 85 % un ilgāk par diviem gadiem – 100 %.
- 40 Iesniedzējtiesai radās šaubas par šīs valsts tiesību normas saderīgumu ar Direktīvu 93/13. Tā tostarp norāda, ka valsts likumdevēja noteiktais maksimālais apmērs tiek aprēķināts, ņemot vērā izmaksas, kas faktiski ir saistītas ne tikai ar konkrētā kredītliguma noslēgšanu un pārvaldību, bet arī aizdevēja vispārējo saimniecisko darbību. Līdz ar to šis obligātais maksimālais apmērs ļaujot uz patērētāju pārnest izmaksas, kas ir saistītas ar aizdevēja vispārējo saimniecisko darbību.
- 41 Šajos apstākļos *Sąd Rejonowy w Opatowie* (Opatovas rajona tiesa, 1. civillietu palāta) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [Direktīvas 93/13] normas, it īpaši šīs direktīvas 3. panta 1. punkts, kā arī Eiropas Savienības tiesību principi, kas attiecas uz patērētāja aizsardzību un līgumisko līdzsvaru, ir jāinterpretē tādējādi, ka minētajām tiesību normām un principiem ir pretrunā tas, ka valsts tiesību sistēmā tiek ieviesta [Patēriņa kredīta likuma] 5. panta 6.a punktā, skatītā kopā ar tā 36.a pantu, paredzētā “ar procentiem nesaistīto kredīta izmaksu maksimālā summa” un šo izmaksu aprēķināšanas matemātiskā formula, ņemot vērā, ka minētie tiesību akti ļauj pieskaitīt kredītliguma izmaksām, kuras ir jāmaksā patērētājam (proti, kopējām kredīta izmaksām), arī izmaksas, kas ir saistītas ar komersanta saimniecisko darbību?”

Lietā C-252/19

- 42 2016. gada 31. augustā QL un CG noslēdza patēriņa kredīta līgumu uz trim gadiem par kopējo summu 10 764 PLN (aptuveni 2474 EUR), tostarp procentiem ar gada likmi 9,81 %, kas atmaksājama 36 ikmēneša maksājumos. Kopējā kredīta procentu likme bija 77,77 %. Šī kredīta atmaksas nodrošināšanai CG parakstīja neaizpildītu vienkāršo vekseli.
- 43 Kopējo summu 10 764 PLN (aptuveni 2474 EUR) apmērā veidoja pamatsumma, ko CG nodeva QL rīcībā, proti, 5000 PLN (aptuveni 1149 EUR), pieteikuma nodeva 129 PLN (aptuveni 29 EUR), izmaksas saistībā ar produktu “Tava pakete”, ko veido summa 3939 PLN (aptuveni 905 EUR) apmērā, un atlīdzības procenti 796 PLN (aptuveni 182 EUR) apmērā. Līdz ar to ar procentiem nesaistītās kredīta kopējās izmaksas ir 4968 PLN (aptuveni 1142 EUR). Pēdējās minētās izmaksas esot tikušas aprēķinātas, piemērojot Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantā paredzēto matemātisko formulu, un par to nenotika atsevišķa apspriešanās.
- 44 CG veica maksājumus 5783 PLN (aptuveni 1347 EUR) apmērā. QL ierosināja procesu par maksājuma rīkojuma izdošanu iesniedzējtiesā *Sąd Rejonowy w Opatowie* (Opatovas rajona tiesa, 1. civillietu palāta, Polija), pamatojoties uz tai par labu aizpildītu vienkāršo vekseli.

- 45 Šai iesniedzējtiesai ir šaubas par tādas valsts tiesību normas kā Likuma par patēriņa kredītu 36.a pants atbilstību Direktīvai 2008/48. Šīs šaubas tostarp ir saistītas ar veidu, kādā Polijas likumdevējs esot aprēķinājis maksimālo apmēru, savā aprēķinā iekļaujot ne tikai kredīta izmaksas, kas parasti ir saistītas ar konkrētā patēriņa kredītīguma noslēgšanu un pārvaldību, bet arī izmaksas, kas ir saistītas ar aizdevēju vispārējo saimniecisko darbību.
- 46 Ņemot vērā, ka Direktīva 2008/48 paredz pilnīgu saskaņošanu noteiktās patēriņa kredīta jomās, dalībvalstis nedrīkst iekļaut jaunas izmaksu kategorijas, kas nebūtu saderīgas ar šajā direktīvā saskaņotajām jomām. Tomēr, nosakot “ar procentiem nesaistīto kredīta kopējo izmaksu” aprēķina metodi, Polijas likumdevējs esot ļāvis aizdevējiem uzlikt patērētājiem lielāku finansiālo slogu nekā tas, kas ir paredzēts minētās direktīvas 3. panta g) punktā. Tādējādi esot jākonstatē, ka šis tiesiskais regulējums var apdraudēt patērētāja aizsardzību pretēji valsts likumdevēja nodomam.
- 47 Šajos apstākļos *Sąd Rejonowy w Opatowie* (Opatovas rajona tiesa, 1. civillietu palāta) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:
- “Vai [Direktīvas 2008/48] normas, it īpaši minētās direktīvas 3. panta g) punkts un 22. panta 1. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka minētajām tiesību normām ir pretrunā tas, ka valsts tiesību sistēmā tiek ieviesta [Patēriņa kredīta likuma] 5. panta 6.a punktā, skatītā kopā ar tā 36.a pantu, paredzētā “ar procentiem nesaistītā kredīta izmaksu maksimālā summa” un šo izmaksu aprēķināšanas matemātiskā formula, ņemot vērā, ka minētie tiesību akti ļauj pieskaitīt kredītīguma izmaksām, kuras ir jāmaksā patērētājam (proti, kopējām kredīta izmaksām), arī tādas izmaksas, kas ir saistītas ar komersanta saimniecisko darbību?”
- 48 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2019. gada 14. maija rīkojumu lietas C-222/19 un C-252/19 tika apvienotas rakstveida procesam un sprieduma taisīšanai.
- 49 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2019. gada 10. decembra lēmumu lietas C-84/19, C-222/19 un C-252/19 tika apvienotas sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par jautājumu lietā C-252/19

- 50 Iesniedzējtiesas jautājums lietā C-252/19, kurš ir jāanalizē vispirms, būtībā ir par to, vai Direktīvas 2008/48 3. panta g) punkts un 22. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums par patēriņa kredītu, kurā ir noteikts ar procentiem nesaistītu kredīta kopējo izmaksu, kas jāsedz patērētājam, maksimālās summas aprēķināšanas veids, jo šis aprēķināšanas veids komersantam ļauj likt patērētājam segt vispārējo izmaksu, kas saistītas ar tā saimniecisko darbību, proporcionālu daļu.
- 51 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/48 1. pantu tās mērķis ir saskaņot dažus dalībvalstu noteikumu aspektus attiecībā uz patēriņa kredītīgumiem.
- 52 Vēl no šīs direktīvas 22. panta 1. punkta izriet, ka, ciktāl tajā ir ietverti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis nedrīkst paturēt spēkā vai ieviest valsts tiesību normas, kas nav paredzētas minētajā direktīvā.
- 53 Visbeidzot, lai nodrošinātu augstu patērētāju aizsardzības līmeni, Savienības likumdevējs minētās direktīvas 3. panta g) punktā ir apstiprinājis plašu definīciju jēdzienam “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” – kā tādu, kas ir visas izmaksas, tostarp procenti, komisijas nauda, nodokļi un jebkādi citi maksājumi, kas patērētājam jāmaksā saistībā ar kredītīgumu un kas ir kreditoram zināmi, izņemot

notāra izmaksas (spriedums, 2020. gada 26. marts, *Mikrokasa un Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty*, C-779/18, EU:C:2020:236, 39. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

- 54 Ir jākonstatē, ka šajā definīcijā nav paredzēts nekāda veida ierobežojums attiecībā uz patērētājam saistībā ar šādu kredītīgumu uzliedzamo izmaksu veidu vai pamatojumu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 26. marts, *Mikrokasa un Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty*, C-779/18, EU:C:2020:236, 40. un 42. punkts). No minētā definīcijas formulējuma tāpat nevar secināt, ka būtu izslēgta iespēja uzlikt patērētājam izmaksas, kas saistītas ar aizdevēja saimniecisko darbību, piemēram, infrastruktūras vai personāla izmaksas.
- 55 Līdz ar to, kā secinājumu 118. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, ar Direktīvu 2008/48 nav paredzēts saskaņot izdevumu sadali saistībā ar kredītīgumu, un tādēļ dalībvalstu kompetencē paliek šo izmaksu regulējuma mehānismu paredzēšana ar nosacījumu, ka tie nav pretrunā ar minēto direktīvu saskaņotajiem noteikumiem.
- 56 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka kompetentajai valsts tiesai ir jāpārbauda, vai ar šādu valsts tiesisko regulējumu nav noteikti citi informēšanas pienākumi kā vien tie, kas ir uzskaitīti Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā, ar kuru ir veikta pilnīga saskaņošana attiecībā uz informāciju, kas ir jāiekļauj kredītīgumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 26. marts, *Mikrokasa un Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty*, C-779/18, EU:C:2020:236, 45. un 47. punkts).
- 57 No iepriekš izklāstītā izriet, ka Direktīvas 2008/48 3. panta g) punkts un 22. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums par patēriņa kredītu, kurā ir paredzēts ar procentiem nesaistīto kredīta kopējo izmaksu, ko var uzlikt patērētājam, maksimālās summas aprēķināšanas veids, pat ja šis aprēķināšanas veids ļauj komersantam likt patērētājam segt ar tā saimniecisko darbību saistīto vispārējo izmaksu daļu, ar nosacījumu, ka šo noteikumu par maksimālo summu dēļ minētais tiesiskais regulējums nav pretrunā ar šo direktīvu saskaņotajiem noteikumiem.

Par pirmo jautājumu lietā C-84/19

- 58 Pirmais iesniedzējtiesas jautājums lietā C-84/19, kas ir jāizvērtē kā otrais, būtībā ir par to, vai Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgts liguma noteikums, kurā ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas ir noteiktas atbilstoši maksimālajam apmēram, kas paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā par patēriņa kredītu, ja šajā regulējumā ir paredzēts, ka ar procentiem nesaistītās kredīta kopējās izmaksas nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz šo maksimālo apmēru vai kredīta kopsummu.
- 59 Lieta, kurā pasludināts 2020. gada 26. marta spriedums *Mikrokasa un Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty* (C-779/18, EU:C:2020:236), tostarp attiecās uz Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantu. Minētā sprieduma 50. punktā Tiesa vispirms atgādināja, ka Direktīvas 93/13 1. panta 2. punktā, kurš attiecas uz noteikumiem, kas atspoguļo obligātas tiesību normas, ir noteikts izņēmums no šīs direktīvas piemērošanas jomas, kas saskaņā ar Tiesas judikatūru ir pakļauts diviem nosacījumiem. Pirmkārt, liguma noteikumam ir jāatspoguļo tiesību norma, un, otrkārt, šai tiesību normai ir jābūt obligātai.
- 60 Vēl no iepriekšējā punktā minētā sprieduma 55. punkta izriet, ka, lai gan Tiesa savā judikatūrā ir nostiprinājusi Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta interpretācijas kritērijus, tomēr tieši kompetentajai valsts tiesai ir jāpiemēro valsts tiesību normas tās lietas apstākļiem, kuru tā izskata, un no tā jāizdara konkrēti secinājumi.

- 61 Visbeidzot šā paša sprieduma 57. punktā Tiesa ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa veiks vajadzīgās pārbaudes, nosprieda, ka tāda tiesību norma kā Likuma par patēriņa kredītu 36.a pants pati par sevi nešķiet tāda, kas noteiktu līgumslēdzēju pušu tiesības un pienākumus, bet tikai ierobežo to brīvību noteikt kredīta izmaksas bez procentiem virs noteikta līmeņa un nekādi neliedz valsts tiesai pārbaudīt šādas noteikšanas, pat nepārsniedzot likumisko maksimālo apmēru, iespējami ļaunprātīgo raksturu.
- 62 Šie apsvērumi ir piemērojami lietai C-84/19, kas attiecas uz to pašu valsts tiesību aktu, un tiem ir nozīme, sniedzot atbildi uz šo prejudiciālo jautājumu. Tādējādi apstāklis, ka saskaņā ar Likuma par patēriņa kredītu 36.a pantu ar procentiem nesaistītās kredīta kopējās izmaksas nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz likumā noteikto maksimālo apmēru vai kredīta kopsummu, neizslēdz minēto līguma noteikumu no Direktīvas 93/13 piemērošanas jomas.
- 63 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas nav izslēgts līguma noteikums, kurā ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas ir noteiktas atbilstoši maksimālajam apmēram, kas paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā par patēriņa kredītu, ja šajā regulējumā ir paredzēts, ka ar procentiem nesaistītās kredīta kopējās izmaksas nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz šo maksimālo apmēru vai kredīta kopsummu.

Par otro un trešo jautājumu lietā C-84/19

- 64 Ar otro un trešo jautājumiem lietā C-84/19, kuri ir jāizvērtē kopā trešām kārtām, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz patēriņa kredīta līguma noteikumiem, ar kuriem patērētājiem uzliek citas maksas, nevis tikai līgumisko procentu maksājumus, attiecas šajā tiesību normā paredzētais izņēmums, ja šajos noteikumos nav precizēta nedz šo maksu būtība, nedz tām atbilstošie pakalpojumi.
- 65 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu līguma noteikumu negodīguma novērtējums neattiecas ne uz līguma galvenā priekšmeta noteikšanu, ne arī uz cenas un atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, ciktāl šie noteikumi ir vienkāršā, skaidri saprotamā valodā.
- 66 Tomēr, tā kā Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā ir paredzēts izņēmums no negodīgo noteikumu kontroles pēc būtības mehānisma, kas ir paredzēts ar šo direktīvu ieviestajā patērētāju tiesību aizsardzības sistēmā, Tiesa nosprieda, ka šī tiesību norma ir interpretējama šauri (spriedums, 2015. gada 23. aprīlis, *Van Hove*, C-96/14, EU:C:2015:262, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 67 Runājot, pirmkārt, par jēdzienu “līguma galvenais priekšmets” Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta izpratnē, Tiesa jau ir norādījusi, ka tās mērķis ir tikai noteikt to līguma noteikumu satura pārbaudes kārtību un apmēru, par kuriem nav notikusi atsevišķa apspriešanās un kuros ir aprakstītas pamatsaistības, kas ir paredzētas līgumos, kuri ir noslēgti starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju. Turpretī noteikumi, kuriem ir papildraksturs attiecībā pret noteikumiem, kas definē līgumisko attiecību pašu būtību, nevar ietilpt minētajā jēdzienā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss un CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 32. punkts).
- 68 Šajā ziņā ar kredītlīgumu aizdevējs galvenokārt apņemas aizņēmēja rīcībā nodot noteiktu naudas summu, savukārt pēdējais minētais galvenokārt uzņemas atmaksāt šo summu (parasti ar procentiem) paredzētajos termiņos. Tātad šāda līguma pamatsaistības attiecas uz naudas summu, kas ir jānosaka attiecībā uz līgumā noteikto maksājuma un atmaksas valūtu (spriedums, 2017. gada 20. septembris, *Andriuc u.c.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 38. punkts).
- 69 Jēdzienu “galvenais priekšmets” un “cena” precīzais tvērums Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkta izpratnē nevar tikt noteikts, izmantojot jēdzienu “kredīta kopējās izmaksas patērētājam” Direktīvas 2008/48 3. panta g) punkta izpratnē (spriedums, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13,

EU:C:2015:127, 47. punkts). Tādējādi tas, ka dažāda veida izmaksas vai “komisijas maksa” ir iekļautas patēriņa kredīta kopējās izmaksās, nav noteicošais faktors, lai konstatētu, ka šīs izmaksas pieder pie kredītliguma pamatsaistībām.

- 70 Šajā gadījumā, iesniedzējtiesas lietā C-84/19 ieskatā, līguma noteikumi, par kuriem nav notikusi atsevišķa apspriešanās, attiecas uz maksājumiem, kas ir jāveic patērētājam papildus aizdevuma pamatsummas un procentu atmaksai. Runa ir īpaši esot par noteikumiem, kas attiecas uz papildu pakalpojumu ar nosaukumu “Tava pakete – Īpaša pakete”, komisijas maksu un sagatavošanas maksu.
- 71 Šajā lietā iesniedzējtiesai, ņemot vērā noteikumu pamatlietā aplūkotā kredītliguma būtību, noteikumus un vispārējo sistēmu, kā arī faktisko un juridisko kontekstu, kādā šis līgums ietilpst, ir jāizvērtē, vai attiecīgie noteikumi ir saistīti ar saistībām, kas ir šī līguma būtiskie elementi, un it īpaši ar pienākumu parādniekam atmaksāt summas, ko viņa rīcībā ir nodevis aizdevējs.
- 72 Konkrētāk, par līguma galveno priekšmetu var tikt kvalificēti vienkārši, skaidri saprotamā valodā izteikti noteikumi, ņemot vērā, ka tāda pati pārskatāmības prasība kā Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā minētā ir paredzēta arī tās 5. pantā, kurā ir paredzēts, ka rakstiskiem līguma noteikumiem “vienmēr” ir jābūt rakstītiem vienkāršā, skaidri saprotamā valodā. Pārskatāmības prasībai, kas minēta pirmajā no šīm tiesību normām, ir tāda pati piemērojamība kā prasībai, kas minēta otrajā tiesību normā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss un CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 36. punkts, kā arī 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 46. punkts).
- 73 Šajā ziņā, tā kā ar minēto direktīvu ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar komersantu atrodas nelabvēlīgākā situācijā, tostarp attiecībā uz informētības līmeni, šī pārskatāmības prasība ir jāsaprot plaši, proti, kā tāda, kas paredz ne tikai, ka attiecīgais noteikums patērētājam ir saprotams no gramatiskā viedokļa, bet arī ka šis patērētājs ir spējīgs, pamatojoties uz precīziem un saprotamiem kritērijiem, novērtēt šāda noteikuma ekonomiskās sekas, kas uz viņu attiecināmas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 3. marts, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 50. punkts).
- 74 Līdz ar to, lai novērtētu, vai attiecīgie noteikumi par patērētājam uzliktajām izmaksām pieder vai nepieder pie līguma galvenā priekšmeta, šajā gadījumā iesniedzējtiesai lietā C-84/19 ir jānosaka, vai, ņemot vērā visus tās vērtēšanai iesniegtos atbilstošos faktiskos apstākļus, tostarp reklāmu un informāciju, ko aizdevējs ir sniedzis, apspriežot aizdevuma līgumu, kā arī – vispārīgāk – visus patēriņa kredītliguma noteikumus, kurus parakstījis QJ, vidusmēra patērētājs, kas ir samērā informēts, uzmanīgs un apdomīgs, varēja ne tikai zināt summas, kas ir jāmaksā kā “sagatavošanas maksa”, “komisijas maksa” un par finanšu produktu ar nosaukumu “Tava pakete – Papildu pakete”, bet arī novērtēt ekonomiskās sekas, kas viņam var būt būtiskas (pēc analogijas skat. spriedumu, 2015. gada 23. aprīlis, *Van Hove*, C-96/14, EU:C:2015:262, 47. punkts).
- 75 Protams, pārdevējam vai piegādātājam nav pienākuma detalizēti izklāstīt katra tā pakalpojuma būtību, kas atbilst izmaksām, kuras patērētājam ir jāsedz atbilstoši līguma noteikumiem, piemēram, “komisijas maksai” vai “sagatavošanas maksai”. Tomēr, lai tas ievērotu pārskatāmības pienākumu, ir nepieciešams, lai faktiski sniegto pakalpojumu raksturu varētu saprast vai secināt no visa līguma kopumā. Turklāt patērētājam ir jāspēj pārbaudīt, vai nepārklājas dažādie izdevumi vai pakalpojumi, kuri ar šiem izdevumiem tiek segti (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss un CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 43. punkts).
- 76 Šajā gadījumā, neskarot iesniedzējtiesas pienākumu veikt pārbaudes lietā C-84/19, runājot par izdevumiem ar nosaukumu “sagatavošanas maksa” un “komisijas maksa”, QJ varēja likumīgi uzdot jautājumu par to, kādus pakalpojumus ir paredzēts segt no šīm maksām, lai pārbaudītu, vai tās

nepārklājas. Proti, pirmām kārtām, līgumā ir ietverti divi noteikumi, kuri paredz administratīvās izmaksas un kuru nosaukums attiecīgi ir “sagatavošanas maksa” un “komisijas maksa”, kas abi liek domāt, ka runa ir par summām, kas jāmaksā par kredīta piešķiršanu.

- 77 Otrām kārtām, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai izdevumu aile “komisijas maksa” atbilstoši tās parastajai uztverei Polijas tiesībās varētu likt domāt, ka runa ir par atlīdzību kredīta starpniekam, piemēram, par iesaistišanos līguma parakstīšanā ar QJ, un vai šādā situācijā patērētājs – pretēji tam, kas turklāt ir paredzēts Direktīvas 2008/48 21. panta b) punktā, – nebija spējīgs izvērtēt, vai viņš maksā par tā komersanta pakalpojumiem, ar kuru viņš noslēdz līgumu, vai par starpnieka pakalpojumiem.
- 78 Šādos apstākļos patērētāja vispārējā izpratne par saviem maksāšanas pienākumiem un noteikumu, kuros šie maksājumi ir paredzēti, ekonomiskajām sekām neesot nodrošināta.
- 79 Otrkārt, runājot par pārbaudi par “cenas vai atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas”, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šai noteikumu kategorijai, attiecībā uz kuriem nevar tikt veikts to iespējamā negodīguma novērtējums, ir ierobežota piemērošanas joma, jo tā attiecas tikai uz paredzētās cenas vai atlīdzības atbilstīgumu pakalpojumiem vai precēm, kas par to saņemtas, un šī izslēgšana no pārbaudes ir izskaidrojama ar to, ka nepastāv nekāda skala vai juridisks kritērijs, kas ļautu reglamentēt un īstenot šādu atbilstīguma pārbaudi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 55. punkts, kā arī 2019. gada 3. oktobris, *Kiss un CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 34. punkts).
- 80 Ņemot vērā šo šauro interpretāciju, Tiesa precizēja, ka līguma noteikumi attiecībā uz patērētāja pretizpildījumu aizdevējam vai noteikumi, kuri ietekmē aizņēmēja faktiski maksājamo cenu šim aizdevējam, principā neietilpst šajā otrajā līguma noteikumu kategorijā, izņemot saistībā ar jautājumu, vai šī pretizpildījuma apmērs vai cena, kāda tā ir noteikta līgumā, ir atbilstoša aizdevēja pretizpildījuma veidā sniegtajam pakalpojumam (spriedumi, 2015. gada 26. februāris, *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 56. punkts, un 2019. gada 3. oktobris, *Kiss un CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 35. punkts).
- 81 Runājot par vērtējumu par lietā C-84/19 aplūkojamo līguma noteikumu “atbilstīgumu”, proti, par saistību starp pieprasītajiem maksājumiem un par tiem sniegtajiem pakalpojumiem, no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka minētajos noteikumos nav precizēts, uz kādiem pakalpojumiem attiecas “sagatavošanas maksa” un “komisijas maksa”.
- 82 Turklāt iesniedzējtiesa norāda, ka Civilkodeksa 385.¹ panta 1. punkta teksts, ar kuru Polijas tiesībās transponēts izņēmums par cenas atbilstīguma attiecīgajam pretizpildījumam pārbaudi, kurš noteikts Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā, attiecas tikai uz tiem noteikumiem, kas ir saistīti ar līguma galveno priekšmetu.
- 83 Kā secinājumu 62. punktā būtībā norādījis ģenerālvokāts, ciktāl Civilkodeksa 385.¹ panta 1. punktā, ar kuru Polijas tiesībās transponēts Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts, ir piešķirta šaurāka piemērojama minētajā Savienības tiesību normā noteiktajam izņēmumam, nodrošinot augstāka līmeņa aizsardzību patērētājam, kas iesniedzējtiesai tomēr ir jāpārbauda, tas ļauj veikt plašāku pārbaudi par līguma noteikumu, kuri ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā, iespējamo negodīgo raksturu.
- 84 Šajā ziņā Direktīvas 93/13 8. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt visstingrākos LESD atbilstīgos noteikumus jomā, uz ko attiecas šī direktīva, lai nodrošinātu visaugstāko patērētāja aizsardzības līmeni. Tas atspoguļo minētās direktīvas preambulas divpadsmitajā apsvērumā izklāstīto ideju, ka ar šo direktīvu tiek veikta tikai daļēja un minimāla valstu tiesību aktu par negodīgiem noteikumiem saskaņošana.

- 85 Tomēr savā judikatūrā Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesību norma, ar kuru Direktīvas 93/13 4. panta 2. punktā paredzētajam izņēmumam piešķirta stingrāka piemērojamība, piedalās šīs direktīvas mērķa – patērētāju tiesību aizsardzība – sasniegšanā (pēc analogijas skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, *Condominio di Milano, via Meda*, C-329/19, EU:C:2020:263, 36. punkts).
- 86 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz otro un trešo jautājumu lietā C-84/19 ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz patēriņa kredīta līguma noteikumiem, ar kuriem patērētājiem uzliek citas maksas, nevis tikai kredīta pamatsummas un procentu atmaksu, neattiecas šajā tiesību normā paredzētais izņēmums, ja šajos noteikumos nav precizēta nedz šo izmaksu būtība, nedz tām atbilstošie pakalpojumi un ja tie ir formulēti, radot sajukumu patērētājiem attiecībā uz viņu pienākumiem un šo noteikumu ekonomiskajām sekām, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par jautājumu lietā C-222/19

- 87 Ar savu jautājumu, uz kuru ir jāatbild kā uz pēdējo, iesniedzējtiesa lietā C-222/19 būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesību norma, kurā ir noteikts kredīta kopējo izmaksu patērētājam maksimālais apmērs, kurā var tikt iekļauti izdevumi saistībā ar aizdevēja vispārējo saimniecisko darbību.
- 88 Ievadam jānorāda, ka no Direktīvas 93/13 1. panta 1. punkta izriet, ka šīs direktīvas mērķis ir tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kuri attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju. Kā izriet no šīs direktīvas 1. panta 2. punkta, lasot to kopsakarā ar tās trīspadsmīto apsvērumu, kā arī ar tās 3. panta 1. punktu, ar minēto direktīvu nav paredzēts ieviest valsts tiesību normu pārbaudi saistībā ar to iespējamo nelabvēlīgo ietekmi uz patērētājiem, bet gan tikai tādu patērētāju līgumu noteikumu pārbaudi, par kuriem nav bijis atsevišķas apspriešanās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 3. aprīlis, *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 28. punkts).
- 89 Šādos apstākļos, lai iesniedzējtiesai lietā C-222/19 sniegtu lietderīgu atbildi, ir jāpārformulē uzdots prejudiciālais jautājums tā, ka ar to būtībā tiek jautāts, vai Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums, par kuru nav bijis atsevišķas apspriešanās un ar kuru patērētājam tiek uzlikta tādas ar procentiem nesaistītas kredīta izmaksas, kas ietver aizdevēja saimnieciskās darbības izmaksas un kas pārsniedz likumā noteikto maksimālo apmēru, var tikt uzskatīts par negodīgu šīs tiesību normas izpratnē.
- 90 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktu jebkurš neapspriests līguma noteikums, kas pretēji prasībai pēc godprātības rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kuri izriet no līguma, kaitējot patērētājam, ir uzskatāms par negodīgu.
- 91 Šajā ziņā ir jāprecizē, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tās kompetencē ir interpretēt gan jēdzienu “negodīgs noteikums”, kas minēts Direktīvas 93/13 3. panta 1. punktā, kā arī tās pielikumā, gan arī kritērijus, kurus valsts tiesa var piemērot vai kuri tai ir jāpiemēro līguma noteikuma vērtējumā, ņemot vērā šīs direktīvas normas, ievērojot, ka minētajai tiesai, ņemot vērā šos kritērijus, ir jālemj par šī konkrētā līguma noteikuma konkrētu kvalificēšanu atkarībā no konkrētā gadījuma apstākļiem. No tā izriet, ka Tiesai ir vien jāsniedz iesniedzējtiesai norādes, kas šai pēdējai ir jāņem vērā, lai novērtētu attiecīgā noteikuma negodīgo raksturu (spriedums, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 66. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 92 Runājot par vērtējumu, vai pastāv ievērojama nelīdzsvarotība, ko būtu radījuši noteikumi, kuros patērētājam papildus procentiem uzlikti citi maksājumi, tas neaprobežojas ar kvantitatīvu ekonomisku vērtējumu, kas balstīts uz darījuma, kurš ir līguma priekšmets, kopējo summu, no vienas puses, un izmaksu, ko ar šo noteikumu patērētājam liek segt, no otras puses, salīdzinājumu. Proti, Tiesa jau ir

nospriedusi, ka ievērojama nelīdzsvarotība var izrietēt no pietiekami būtiska aizskāruma attiecībā uz tiesisko situāciju, kurā patērētājs atrodas kā attiecīgā līguma puse saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesību normām, vai tas būtu tiesību satura, kuras viņš gūst atbilstīgi šīm normām no šī līguma, ierobežojuma formā vai kā šķērslis to īstenošanai, vai arī kā valsts tiesību normās neparedzēta papildu pienākuma uzlikšana viņam (spriedums, 2019. gada 3. oktobris, *Kiss* un *CIB Bank*, C-621/17, EU:C:2019:820, 51. punkts).

- 93 Attiecībā uz to, kādos apstākļos “pretēji prasībai pēc godprātības” rodas šāda nelīdzsvarotība, ņemot vērā Direktīvas 93/13 preambulas sešpadsmito apsvērumu, Tiesa savā judikatūrā ir norādījusi, ka valsts tiesām šajā ziņā ir jāpārbauda, vai pārdevējs vai piegādātājs, godīgi un līdzvērtīgi izturoties pret patērētāju, varēja pamatoti pieņemt, ka patērētājs būtu piekritis attiecīgajam noteikumam arī tad, ja tas būtu ticis atsevišķi apspriests (spriedums, 2019. gada 7. novembris, *Profi Credit Polska*, C-419/18 un C-483/18, EU:C:2019:930, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 94 Šajā gadījumā no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka saskaņā ar valsts tiesībām ar kredīta piešķiršanu saistītājās izmaksas jau ietilpst tās, kas attiecas uz komersanta saimniecisko darbību.
- 95 Tādējādi ar procentiem nesaistītas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuru maksimālais apmērs ir noteikts valsts tiesību normās, tomēr var radīt būtisku nelīdzsvarotību Tiesas judikatūras izpratnē, pat ja tās tiktu noteiktas zemāk par šo maksimālo apmēru, ja par tām sniegtie pakalpojumi nav saprātīgi saistāmi ar sniegumu, kurš veikts kredītlīguma noslēgšanas vai pārvaldības ietvaros, vai ja patērētājam uzliktās summas par aizdevuma piešķiršanu un pārvaldību ir skaidri nesamērīgas ar aizdevuma summu. Papildus minētajam iesniedzējtiesai šajā ziņā ir jāņem vērā citu līguma noteikumu iedarbība, lai noteiktu, vai minētie noteikumi rada ievērojamu nelīdzsvarotību par sliktu aizņēmējam.
- 96 Šādos apstākļos, ņemot vērā no Direktīvas 93/13 5. panta izrietošo pārskatāmības prasību, nevar uzskatīt, ka komersants, pārskatāmi izturoties pret patērētāju, varēja saprātīgi sagaidīt, ka viņš pieņemtu šādu noteikumu, ja tas tiktu apspriests.
- 97 No iepriekš izklāstītā izriet, ka Direktīvas 93/13 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums par kredīta kopējām izmaksām, kas nav saistītas ar procentiem, kurā šīs izmaksas noteiktas augstākas par likumā paredzēto maksimālo apmēru un ar kuru uz patērētāju pārliek aizdevēja saimnieciskās darbības izmaksas, var radīt būtisku nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma un kas ir par sliktu patērētājam, ja ar to patērētājam tiek uzlikti nesamērīgi izdevumi salīdzinājumā ar sniegumiem uz saņemtajām aizdevuma summām, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 98 Attiecībā uz pamatlīetas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav pamatlīetas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK, 3. panta g) punkts un 22. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums par patēriņa kredītu, kurā ir noteikts ar procentiem nesaistīto kredīta kopējo izmaksu, ko var uzlikt patērētājam, maksimālās summas aprēķināšanas veids, pat ja šis aprēķināšanas veids ļauj komersantam likt patērētājam segt ar tā saimniecisko darbību saistīto vispārējo izmaksu daļu, ar nosacījumu, ka šo noteikumu par maksimālo summu dēļ minētais tiesiskais regulējums nav pretrunā ar šo direktīvu saskaņotajiem noteikumiem.

- 2) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Direktīvu 2011/83/ES, 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas nav izslēgts līguma noteikums, kurā ar procentiem nesaistītās kredīta izmaksas ir noteiktas atbilstoši maksimālajam apmēram, kas paredzēts valsts tiesiskajā regulējumā par patēriņa kredītu, ja šajā regulējumā ir paredzēts, ka ar procentiem nesaistītās kredīta kopējās izmaksas nav jāmaksā daļā, kas pārsniedz šo maksimālo apmēru vai kredīta kopsummu.
- 3) Direktīvas 93/13, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2011/83, 4. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz patēriņa kredīta līguma noteikumiem, ar kuriem patērētājiem uzliek citus maksājumus, nevis tikai kredīta pamatsummas un procentu atmaksu, neattiecas šajā tiesību normā paredzētais izņēmums, ja šajos noteikumos nav precizēta nedz šo maksājumu būtība, nedz tiem atbilstošie pakalpojumi un ja tie ir formulēti, radot sajukumu patērētājam attiecībā uz saviem pienākumiem un šo noteikumu ekonomiskajām sekām, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 4) Direktīvas 93/13, kurā grozījumi izdarīti ar Direktīvu 2011/83, 3. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līguma noteikums par kredīta kopējām izmaksām, kas nav saistītas ar procentiem, kurā šīs izmaksas noteiktas augstākas par likumā paredzēto maksimālo apmēru un ar kuru uz patērētāju pārliedz aizdevēja saimnieciskās darbības izmaksas, var radīt būtisku nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma un kas ir par sliktu patērētājam, ja ar to patērētājam tiek uzlikti nesamērīgi maksājumi salīdzinājumā ar sniegtajiem uz saņemtajām aizdevuma summām, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

[Paraksti]